

För- och grundskola

Utredning av Lycksele kommuns
skolstruktur 2024/2025

Titel: För- och grundskola

Utgiven av: Lycksele kommun 2021

Text: Lycksele kommun

Bild omslag: Fotograf / Bildbyrå

Adress: Lycksele kommun, Stadshuset Storgatan 22, 921 31 Lycksele

Telefon: 0950-166 00

E-post: kommun@lycksele.se

Hemsida: www.lycksele.se

Diarienummer: 000-0000-2021

Antagen Av: Kommunstyrelsen	Ärendebeteckning: XXXX	Dnr: XXXX
Dokumentägare: Kommunstyrelsen	Dokumentansvarig: XXXX	Dokumenttyp: XXXX
Ersätter dokumentet: XXXX	Revideras: XXXX	Uppföljning: XXXX

Sammanfattning

Texten utgör ett första utkast med nulägesanalysen som ett diskussionsunderlag för kommande delar av utredningen. Detta innebär att delar av texten kan ha ytterligare behov av bearbetning eller att överstrykningar och färgmarkeringar kan ha lämnats.

Utkast 1 till nämnd

Innehåll

Sammanfattning	3
1 Uppdraget	6
1.1 Ärendebeskrivning	6
1.2 Föregående utredning	6
1.3 Beskrivning av processen	6
1.4 Skolans uppdrag	7
1.5 Barnkonventionen och skollagen:	8
1.6 Målsättning med utredningen	8
1.7 Datakällor	9
1.8 Demografisk utveckling	9
1.9 Nuvarande skolstruktur:	12
1.9.1 Förskoleverksamhet	12
1.9.2 Fritidshem	12
1.9.3 Grundskola F-9	12
1.9.4 Anpassad skola	13
2 Beskrivning av respektive enhet och utmaningar	14
2.1 Förskola	14
2.1.1 Ruksele förskola	14
2.1.2 Kristinebergs förskola	15
2.1.3 Umgransele förskola	15
2.1.4 Knaften förskola	15
2.1.5 Örträsk förskola	15
2.1.6 Furuviiks förskola	15
2.1.7 Hedlunda förskola	15
2.1.8 Södermalms förskola	15
2.1.9 Villaryds förskola	16
2.1.10 Jonsta förskola	16
2.1.11 Forsdala förskola	16
2.1.12 Johan Skyttes förskola	16
2.1.13 Norrängs förskola	16
2.1.14 Norrskenets förskola	16
2.2 Grundskola	16
2.2.1 Rukseleskolan	17
2.2.2 Kristinebergsskolan	17

2.2.3	Umgranseleskolan	17
2.2.4	Knaftenskolan	17
2.2.5	Furuviksskolan	18
2.2.6	Hedlunda skola	18
2.2.7	Södermalmsskolan	19
2.2.8	Norrängsskolan	19
2.2.9	Forsdalaskolan	20
2.2.10	Finnbacksskolan åk 7-9	20
2.3	Fria skolvalets påverkan på skolornas elevutveckling	21
3	Skolskjuts i Lycksele Kommun	21
3.1	Bedömning av Färdsett	22
3.2	Skolskjutsorganisationen	22
3.3	Restider	22
3.4	Utmaningar och Framtida Utveckling	22
4	Krav på bemannade skolbibliotek	23
5	Elevhälsa	23
6	Analys av nuvarande strukturs påverkan på möjligheter till likvärdighet i utbildningen	24

1 Uppdraget

1.1 Ärendebeskrivning

Kommunfullmäktige beslutade 2020-08-21 § 63 (Dnr 2020-000180) att skolorganisationen i Lycksele kommun skulle vara oförändrad fram till och med läsåret 2024/25. Beslutet fattades efter att skolstrukturen utretts under hösten 2019 och våren 2020 i en sammansatt så kallad Allmän beredning. Underlag för politisk berednings- och beslutsprocess överlämnades i rapporten Skolutredning 2020.

Kommunfullmäktiges beslut innehöll ett förbehåll avseende det faktiska elevunderlaget och förändringen av detta givet varje skolenhet. Om det faktiska elevunderlaget för enskild skolenhet skulle understiga ett minimum på nio elever i en F-2-enhet eller 12 elever i en F-3-enhet, och detta förhållande skulle komma att gälla under två läsår i följd, skulle berörd skolenhet avvecklas. Ingen skolenhet har ännu avvecklats med anledning av kommunfullmäktiges beslut.

För att kunna genomföra ett nytt omfattande översyns- och utredningsarbete av skolstrukturen mot bakgrund av nu rådande förhållanden och framtida påverkansfaktorer och förutsättningar, påbörjades en ny utredning hösten 2024.

1.2 Föregående utredning

Den tidigare skolutredningen 2020-2021 hade som mål att föreslå en hållbar skolstruktur för Lycksele kommun. Fokus låg på att upprätthålla kvaliteten i utbildningen, trots sjunkande elevantal och svårigheter med tillgången på behöriga lärare. Utredningen visade på stora utmaningar i att driva mindre skolor utanför tätorten, särskilt ur ett ekonomiskt perspektiv, då resursanvändningen per elev är betydligt högre i dessa skolor. Efter utredningen beslutade kommunfullmäktige att behålla alla skolenheter fram till och med läsåret 2024/25, under förutsättning att elevunderlaget översteg vissa minimikrav.

Utredningen 2020 pekade på svårigheter med lärartäthet, kvalitet i undervisningen, och ekonomisk hållbarhet, vilket gjorde att en bibehållen skolorganisation sågs som en utmaning på sikt. De rekommenderade också att en ny översyn skulle genomföras inför 2025/26 för att säkerställa en effektiv och rättvis resursanvändning, med fokus på kvalitet och likvärdig utbildning för alla elever i kommunen.

1.3 Beskrivning av processen

En bärande tanke i utredningen är att arbetet med förslaget på ny skolstruktur ska präglas av öppenhet.

Under hösten 2024 – våren 2025 har arbete med utredningen pågått. Utredningen har fokuserat på befintlig fakta rörande styrande regelverk, befolkningsutveckling över tid, elevunderlag,

forskning i den mån den finns, framskrivna elevprognoser samt rektorers och skolledares syn på sin verksamhet. När den grundläggande nulägesbeskrivningen färdigställdes utfördes medborgardialoger för att beskriva kommande utmaningar samt inhämta synpunkter från allmänheten vilka blivit del i utredningen. Under utredningens gång har olika kommuninterna instanser, såsom exempelvis fastighetsenheten och myndighetsenheten, informerats och rådfrågats löpande.

1.4 Skolans uppdrag

Den svenska skollagen (2010:800) grundar sig på Förenta Nationernas barnkonvention. Skollagen reglerar utbildningsväsendets uppdrag tillsammans med läroplaner och andra styrdokument. Sedan 1 januari 2020 har barnkonventionen varit del av svensk lag. Den lagtext som direkt berör uppdraget sammanfattas nedan.

Skollagen 1 kap 4 § om Syfte med den svenska skolan:

Utbildningen inom skolväsendet syftar till att barn och elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. Den ska främja alla barns och elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära. Utbildningen ska också förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på.

I utbildningen ska hänsyn tas till barns och elevers olika behov. Barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.

Utbildningen syftar också till att i samarbete med hemmen främja barns och elevers allsidiga personliga utveckling till aktiva, kreativa, kompetenta och ansvarskännande individer och medborgare”.

Skollagens 1 kap 5 § om Utformningen av utbildningen:

Utbildningen ska utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar och de mänskliga rättigheterna som människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet samt solidaritet mellan människor.

Var och en som verkar inom utbildningen ska främja de mänskliga rättigheterna och aktivt motverka alla former av kränkande behandling.

Utbildningen ska vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet.

Skollagen 1 kap 8 § om Lika tillgång till utbildning:

Alla ska, oberoende av geografisk hemvist och sociala och ekonomiska förhållanden, ha lika tillgång till utbildning i skolväsendet om inte annat följer av särskilda bestämmelser i denna lag.

Skollagen 1 kap 9 §:

Utbildningen inom skolväsendet ska vara likvärdig inom varje skolform och inom fritidshemmet oavsett var i landet den anordnas. Det är huvudmannens ansvar att säkerställa likvärdighet i

utbildningen, vilket innebär att alla elever ska ha tillgång till en utbildning av hög kvalitet oavsett var de bor. Detta ställer krav på att resurser och stöd fördelas på ett sätt som möjliggör detta mål, även i en situation med sjunkande elevantal och geografiska utmaningar. Likvärdighet utgör därför en av utgångspunkterna för denna utredning.

1.5 Barnkonventionen och skollagen:

Lagstiftarna har tagit hänsyn till barnkonventionen vid utformandet av skollagen. Den svenska skollagen anses vila tungt på barnkonventionen när det gäller barns rättigheter samt vuxnas skyldigheter gentemot barnen. Vid beslut som rör barn ska barnets bästa beaktas. Utmaningen är i beslut som rör enskilda barn kontra en större grupp där den enskildes bästa ska vägas mot gruppens bästa. Det är överväganden som blir aktuella i denna typ av utredning.

1.6 Målsättning med utredningen

Målet med utredningen är att ta fram ett förslag till en hållbar skolstruktur som tar sin utgångspunkt i skollagens krav på likvärdighet. Begreppet likvärdighet är komplext och kan tolkas på olika sätt, från geografisk tillgänglighet till resursfördelning eller att alla barn och elever ska ges samma möjligheter att nå sin fulla potential. I denna utredning ligger fokus på att säkerställa att alla barn och elever har samma rätt att utvecklas och nå sin potential, snarare än att alla elever ska ha rätt till exakt samma resurser.

Enligt skollagen (2010:800, kap. 1 §9) innebär likvärdighet att utbildningen ska vara likvärdig inom varje skolform samt fritidshemmet, oavsett var i landet den anordnas. Detta innebär att elever ska ges tillgång till en utbildning som präglas av en hög kvalitet och att resurser fördelas efter elevernas olika förutsättningar och behov. Skollagen tydliggör också att utbildningen ska utformas så att den kompenserar för skillnader i elevernas förutsättningar, exempelvis på grund av socioekonomiska faktorer.

Skolverket understryker i sina vägledningar att likvärdighet inte betyder att alla elever ska behandlas lika, utan att resurserna ska fördelas så att alla elever ges möjlighet att nå utbildningens mål. Det innebär att elever som behöver extra stöd ska få detta, vilket ställer krav på en kompensatorisk resursfördelning.

Skolan har genom skollagen ett uttalat kompensatoriskt uppdrag, där elevernas individuella förutsättningar såsom socioekonomisk bakgrund inte ska begränsa deras möjligheter att nå målen. Detta är en central utgångspunkt i utredningen, eftersom forskning och statistik visar en stark korrelation mellan exempelvis elevernas resultat och föräldrarnas utbildningsnivå. För att hantera dessa skillnader krävs överväganden kring skolors förutsättningar, exempelvis relaterat till elevernas socioekonomiska bakgrund och skolans ekonomiska resurser.

För att möta detta uppdrag kan särskilda satsningar behöva övervägas, i linje med vad Skolverket framhåller om behovet av riktade resurser till skolor med större utmaningar. Det kan handla om att anpassa lärartäthet, tillgång till specialpedagogiskt stöd, elevhälsa och andra resurser för att skapa så goda förutsättningar som möjligt för varje elev.

Utredningen utgår därför från att likvärdighet bäst uppnås genom att säkerställa att varje skolenhet ges de resurser och stöd som krävs för att möta elevernas behov, snarare än att fördela resurser jämnt utan hänsyn till dessa skillnader.

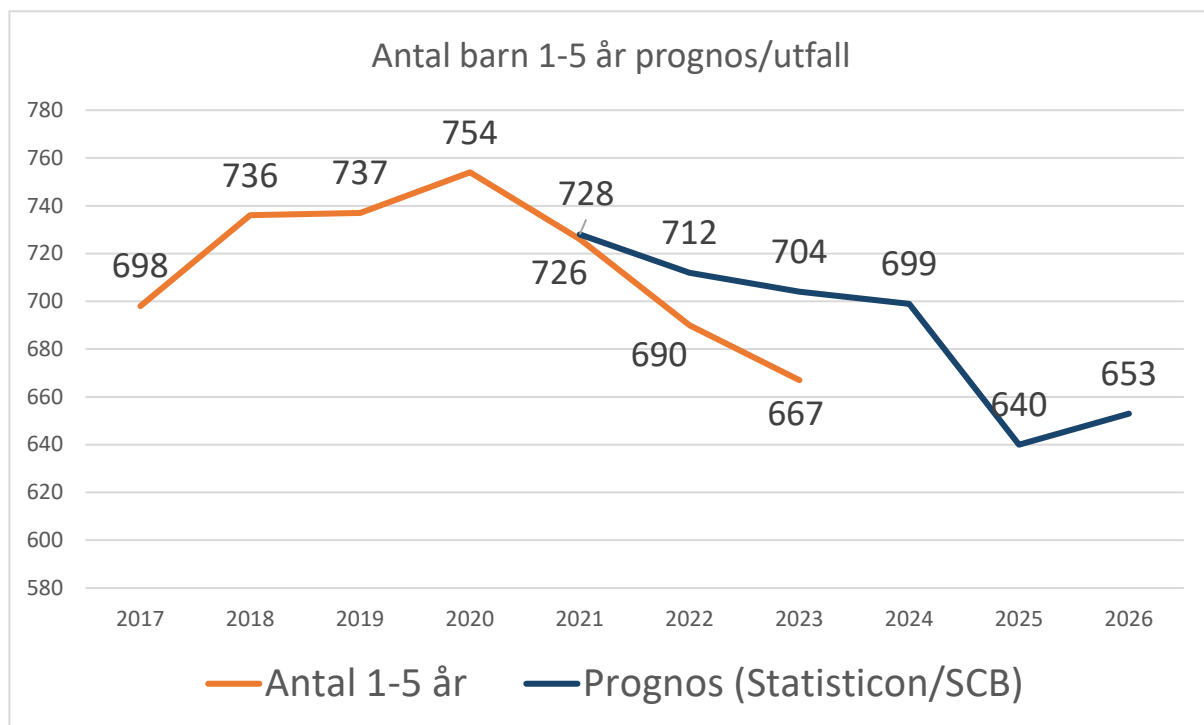
1.7 Datakällor

Statistiken är hämtad från KOLADA (kommun och landstingsdatabasen) som tillhandahåller offentlig statistik över kommunernas demografi, ekonomi, förskolor, grundskolor m.m. Den offentliga statistiken har sedan analyserats och kompletterats med lokalt tillhandahållen data från exempelvis elevadministrativa system, planeringssystem för skolskjuts samt närvarosystem i förskolan.

1.8 Demografisk utveckling

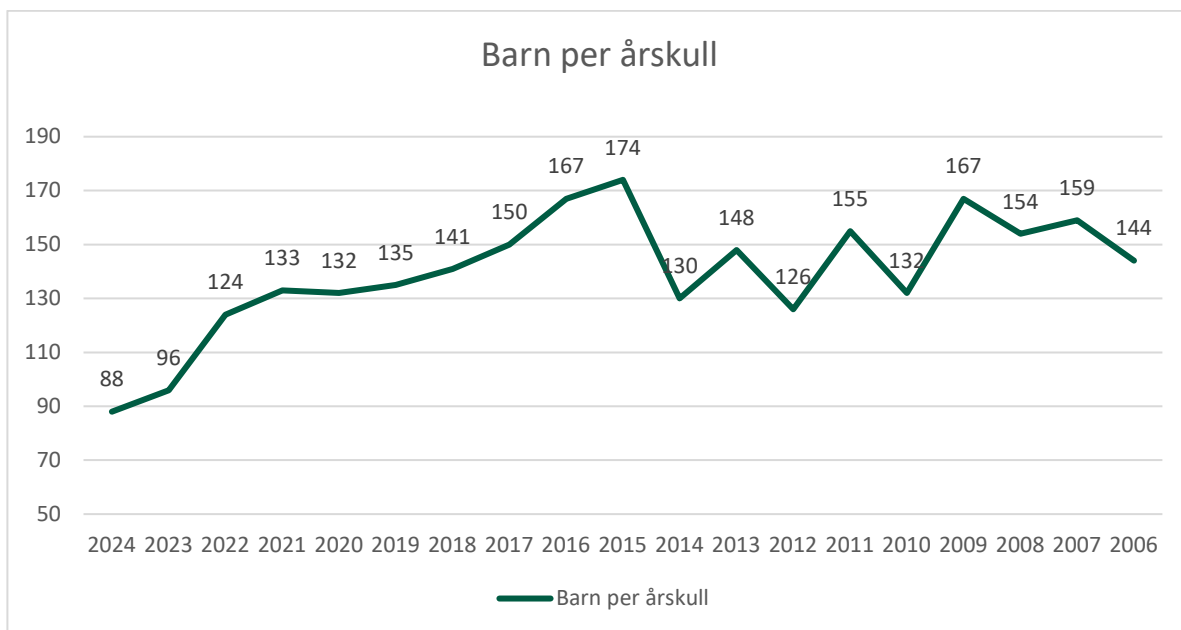
Befolkningsutvecklingen i Lycksele kommun har varit negativ sedan slutet av 1960-talet, med en tydlig urbaniseringstrend som påverkat elevunderlaget. 1970 hade kommunen 14 769 invånare, men 2023 var antalet nere på 12 213. Färre bor utanför tätorten, vilket har medfört stora skillnader i elevunderlaget mellan olika delar av kommunen. Denna demografiska förändring är en central aspekt av utmaningarna i den nuvarande skolstrukturen.

För förskolan har utvecklingen av antalet barn i åldern 1-5 år visat stora svängningar de senaste tio åren. År 2014 fanns det 688 barn i åldern 1-5 år, 2020 var antalet 754 barn, och 2024 beräknas det finnas 632 barn i samma åldersgrupp. Dessa förändringar har inneburit ständiga anpassningar i förskoleverksamheten, från att behöva starta en ny avdelning nästan varje år, till att under de senaste tre åren ha avvecklat närmare 100 förskoleplatser i tätorten. Dessa variationer i barnantal har påverkat resursbehovet och möjligheterna att planera verksamheten på ett stabilt sätt.

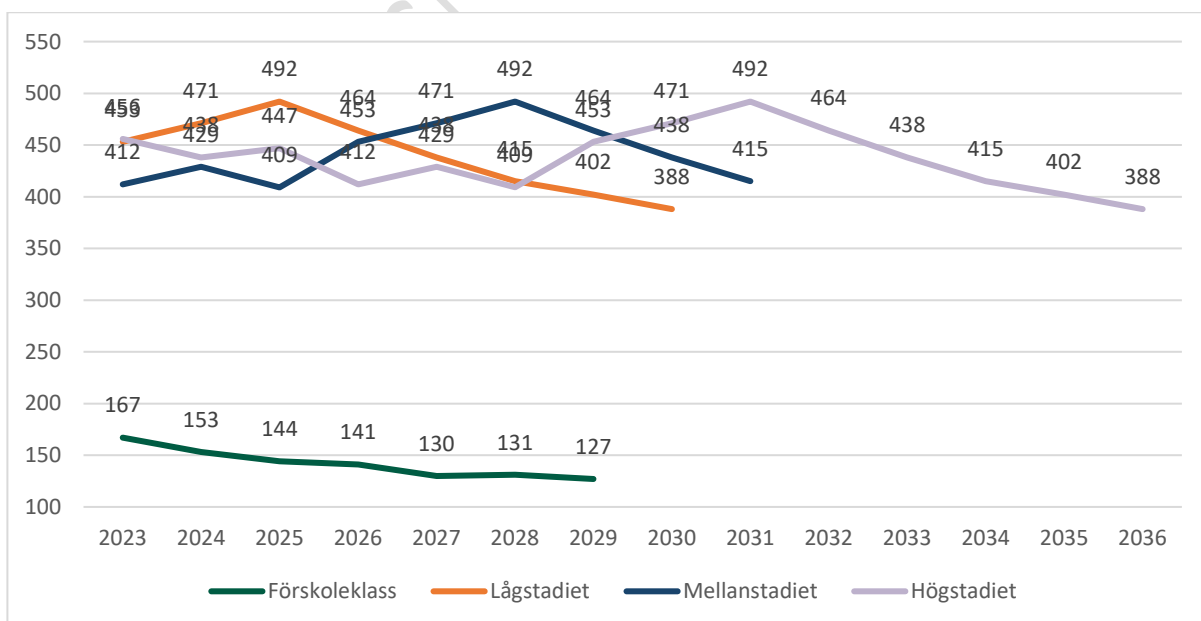

Trenden just nu pekar inte uppåt. År 2023 föddes 96 barn i kommunen, och 2024 föddes det 90 barn i kommunen. För att bibehålla det nuvarande barnantalet skulle det krävas ungefär 120 födda barn per år. SCB:s prognoser visar på ett förväntat barnafödande på 110 barn per år, vilket just nu är högre än det faktiska utfallet. I nuvarande takt kommer antalet barn i åldern 1-5 år i Lycksele kommun minska till under 600 barn år 2025, för att sedan landa omkring 500 barn år 2028 om inte utvecklingen vänder. Detta innebär att barnantalet i åldern 1-5 år kommer att ha minskat med en tredjedel på åtta år.

För fritidshem och grundskola förväntas dessa förändringar som redan skett inom förskolan snart bli tydliga. Det är stora skillnader i storlek mellan elevkullarna som just nu går i grundskolan och de som är på väg in. Framförallt är det antalet elever födda 2015 - 2017 som sticker ut i förhållande till andra åldersgrupper, men även 2018 och 2019 är större än ett historiskt snitt på omkring 130 elever.

Detta innebär att det just nu är väldigt många elever i förskoleklass och lågstadiet, vilka även nyttjar fritidshemmen i stor omfattning. Dessa elever är sedan på väg in i mellanstadiet, vilket medför att mellanstadiet ökar i storlek samtidigt som behovet av fritidshem minskar i takt med att barnen blir äldre. Denna dynamik påverkar resursbehovet och ställer krav på flexibilitet inom både grundskola och fritidshem för att kunna hantera de kommande förändringarna i elevantalet. Minskningen av barn i förskolan innebär att grundskolan också måste förbereda sig för att behöva anpassa kapaciteten, eventuellt genom att slå ihop klasser eller genom att på andra sätt anpassa verksamheten till ett lägre elevantal.

År 2029 kommer elevkullarna slutligen att börja öka på högstadiet. En utmaning med högstadiet i Lycksele kommun är att det endast finns en högstadieskola i hela kommunen som behöver ta emot alla elever. För att möta den utmaningen har utbildningsnämnden beslutat att utreda den ökande storleken på elevkullarna som ett eget ärende, fristående från skolutredningen. Denna utredning, med diarienummer 2024-000189, förväntas vara klar i december 2025.

Minskningen av antalet födda barn i kommunen har inte skett proportionerligt över skolornas upptagningsområden, vilket leder till stora variationer i elevunderlaget mellan olika delar av tätorten och kommunen. Detta är något som kommer att beskrivas vidare under kartläggningen av nuvarande utmaningar.

1.9 Nuvarande skolstruktur:

1.9.1 Förskoleverksamhet

Lycksele kommun driver totalt 14 kommunala förskolor. 9 av dessa förskolor finns i tätorten medan 5 är placerade i glesbygd. En av dessa är en OB-förskola som erbjuder kvälls-, natt- och helgstillsyn, och två fungerar som övningsförskolor kopplade till Umeå universitet för att ta emot VFU-studenter (verksamhetsförlagd utbildning). En av förskolorna, Johan Skyttes förskola, har även en samiskinspirerad avdelning där samisktalande språkstöd finns tillgängligt. Ingen fristående förskola bedrivs i kommunen.

Antalet barn inskrivna i förskolan uppgick till 710 i april 2024, vilket motsvarar 96,3 % av alla barn i ålderskategorin 1-5 år folkbokförda i kommunen. Andelen inskrivna barn är mycket hög i jämförelse med både regional och nationell nivå. Antalet barn per grupp har i genomsnitt varit 14,5, med fler barn i de äldre grupperna jämfört med småbarnsgrupperna. Personaltätheten har minskat till 4,7 barn per årsarbetare hösten 2023 men trots det är personaltätheten fortsatt hög jämfört med regional och nationell nivå. En utmaning inom förskolan är att endast 26 % av personalen har förskollärlärolegitimation (2024).

Kostnaden per barn i förskolan uppgick till 171 691 kr under 2023, vilket är något lägre än både regionala och nationella genomsnitt.

1.9.2 Fritidshem

Fritidshemsverksamheten i kommunen har totalt 525 inskrivna barn, vilket motsvarar ungefär 50 % av alla barn i ålderskategorin 6-12 år. Fritidshemsverksamheten i kommunen är tätt knuten till den skola där eleverna går. I glesbygden är dock fritidshemsverksamheten ofta planerad eller samlokaliserad tillsammans med förskolan. Verksamheten präglas av hög barntäthet med ett genomsnitt på 18,8 barn per årsarbetare.

1.9.3 Grundskola F-9

Kommunen har totalt 10 grundskolor som sträcker sig från förskoleklass upp till årskurs 9. Lågstadieskolor finns spridda geografiskt över stora delar av kommunen. 5 låg och mellanstadieskolor finns i tätorten fördelade mellan olika bostadsområden. 4 skolor med

verksamhet från förskoleklass till årskurs 2 eller 3 finns i glesbygden. För att få verksamheten att fungera i skolor utanför tätorten bedrivs de med åldersintegrerad undervisning (B-form) oftast i små elevgrupper. Den enda högstadieskolan finns i centrala Lycksele och tar emot elever från hela kommunen. Totalt fanns 1 475 elever inskrivna i grundskolan under läsåret 2023/24. Storleken på skolorna varierade 2024 från den minsta skolan med 9 elever i Kristineberg till Finnbacksskolan med 418 elever.

Kommunen driver även en resursskola för elever med behov av särskilt stöd, från årskurs 4 till 9.

Andelen lärare med högskoleexamen ligger på 79,3 %, vilket är lägre än genomsnittet både nationellt och regionalt. Kostnaden per elev i grundskolan uppgick till 130 909 kr under 2023, vilket är något lägre än både regionala och nationella genomsnitt.

Kommunen har idag flera mindre skolor utanför tätorten, vilka ofta brottas med låga elevantal. Flera skolor har elevantal som ligger på gränsen för vad som tidigare utredning ansåg vara hållbart, vilket gör organisationen sårbara för små förändringar i befolkningsunderlaget. Det finns också en betydande skillnad mellan stad och landsbygd när det kommer till kvaliteten och tillgången på undervisning, exempelvis tillgången till behöriga lärare.

1.9.4 Anpassad skola

Lycksele kommun har anpassad skola från årskurs 1 till årskurs 9 i både ämnen och ämnesområden. Åk 1-6 är lokaliserade på Forsdala skolan i egna grupper, där endast en begränsad del är integrerad med grundskolans undervisning. Årskurs 7-9 är placerade på Tannbergsskolan för att underlätta samarbete med anpassad gymnasieskola. En del av eleverna läser i integrerade grupper mellan anpassad gymnasieskola och grundskola baserat på deras förutsättningar. Verksamheten präglas av en hög personaltäthet för att bemöta elevernas behov. Verksamheten omfattar ett 20-tal elever där endast 1 elev läser heltid integrerad med grundskola.

Ekonomi och resursfördelning

Lycksele kommun har sedan 2009 använt ett resursfördelningssystem för grundskolan som syftar till att säkerställa en likvärdig och rättssäker utbildning i både för- och grundskola. Systemet är utformat för att fördela resurser utifrån elevantal och täcker budgetposter såsom undervisningskostnader, läromedel och fortbildning. För att stödja små glesbygdsskolor innehåller modellen en grundresurs som garanterar minst 1,1 tjänst per klass, vilket innebär en högre resurs per elev än för större skolor. På liknande sätt har förskola, fritidshem och förskoleklass en lägsta resursnivå, vilket möjliggör verksamhet även på mindre orter med lågt barnantal.

Trots modellens transparens och anpassningsbarhet till minskande elevunderlag, har utmaningar identifierats ur ett jämlikhetsperspektiv. Den högre resursfördelningen till mindre skolor innebär att elever i dessa skolor får oproportionerligt mycket resurser jämfört med elever i tätortsskolor.

Detta har varit en nödvändig åtgärd för att säkerställa verksamhetens kvalitet och lagstadgade krav på garanterad undervisningstid även vid låga elevantal.

Utbildningsnämndens ekonomiska ramar fastställs av kommunfullmäktige och baseras på en kombination av demografiska prognoser, komparativa analyser och kommunens prioriteringar. Inom nämnden fördelas resurser enligt resursfördelningssystemet, som tar hänsyn till elevernas ålder och den lagstadgade undervisningstidens omfattning. För små glesbygdsskolor har en miniresurs införts för att säkerställa att även dessa skolor kan uppfylla sina åtaganden.

Den nuvarande strukturen innebär att elever på skolor utanför tätorten får betydligt större resurser per individ än elever i tätortsskolorna. Även om detta inte strider mot gällande regleringar, då det inte finns krav på likvärdig resursfördelning inom kommunen, är det en obalans som utredningen behöver beakta. Denna resursfördelning bidrar till högre kostnader per elev i mindre skolor, vilket i sin tur påverkar nämndens ekonomi.

I arbetet med framtida skolstruktur är det avgörande att skapa förutsättningar för alla barn och unga i Lycksele kommun att få en kvalitativ och likvärdig utbildning. Även om utredningen inte fokuserar på de ekonomiska aspekterna som vägledande för beslutet, är resursfördelningens betydelse och påverkan på kommunens ekonomi en viktig faktor att hantera i det fortsatta arbetet.

2 Beskrivning av respektive enhet och utmaningar

2.1 Förskola

Utgångspunkten för planeringen av förskolor är att de i tätorten ska ha minst 3 avdelningar och bedrivs i egna lokaler. Anledningen till målet om en viss storlek på förskolorna är delvis för planering, då det underlättar vid öppning och stängning, samtidigt som det gör att storleken på arbetsgruppen inte blir för liten. Planeringen för förskolan utgår inte från samma planering kring geografiska områden som grundskola även om föräldrar i hög grad söker den förskola närmast hemmet.

2.1.1 Rusksele förskola

Rusksele har under en längre tid haft ett stabilt barnantal i förskolan. Antalet barn har de senaste åren minskat vilket gör att de från hösten 2025 kommer ha ett behov av grundresurs för att få tillräckligt med resurser för att bedriva verksamhet. Behovet av grundresurs väntas öka kommande år. Förskolan har två anställda förskollärare.

Förskolan är samlokaliserad med grundskolan och köper sina måltider från extern aktör.

2.1.2 Kristinebergs förskola

Kristineberg förskola är en av kommunens minsta. Antalet barn har de senaste åren varit lägre än vad som skulle krävas för att inte behöva ett tillskott av resurser. Förskolan har 1,5 anställda förskollärare, men det är ett område där det bedöms svårt att nyrekrytera.

Förskolan är samlokaliserad med grundskolan och köper sina måltider från extern aktör.

2.1.3 Umgransele förskola

Umgransele förskola har haft ett varierande barnantal under tid. Förskolan har för närvarande ingen anställd förskollärare och det har varit svårt att rekrytera till enheten.

Förskolan är samlokaliserad med grundskolan och köper sina måltider från kostenheten.

2.1.4 Knaften förskola

Knaften förskola har haft ett stabilt och i perioder ökande barnantal under tid. Förskolan har för närvarande en anställd förskollärare.

Förskolan är samlokaliserad med grundskolan och köper sina måltider från kostenheten.

2.1.5 Örträsk förskola

Örträsk förskola är en av kommunens minsta förskolor som även utgör fritidshem för elever som går skola i Bjurholm. Förskolan har för närvarande en anställd förskollärare. Förskolan och fritidshemmet har förstärkta resurser för att uppnå en lägstaressurs.

Förskolan bedrivs i externt hyrda lokaler och köper sina måltider från extern aktör.

2.1.6 Furuviks förskola

Furuviks förskola är en 3 avdelningsförskola sedan höstterminen 2024 då den minskade med en avdelning. Förskolan har för närvarande en anställd förskollärare per avdelning. Antalet födda barn i Furuviksområdet har de senaste åren minskat vilket har mötts av en anpassning i verksamhetens storlek.

2.1.7 Hedlunda förskola

Hedlunda förskola är en 3 avdelningsförskola sedan 2019 då den utökades med en avdelning i den byggnad som tidigare var byns sporthall. Förskolan har för närvarande en anställd förskollärare per avdelning. Antalet födda barn i Hedlundaområdet har varit historiskt högt under de senaste åren men har börjat vika nedåt.

2.1.8 Södermalms förskola

Södermalms förskola Dagdkåpan är en 3 avdelningsförskola. Förskolan har för närvarande minst en anställd förskollärare per avdelning. Antalet födda barn i Södermalms upptagningsområde har varierat över tid, men det finns flera fall av föräldrar boende i centrala stan som väljer att placera sina barn på Dagdkåpan. Delar av lokalerna är i stort behov av renovering.

2.1.9 Villaryds förskola

Villaryds förskola är en 4 avdelningsförskola men kan komma att minska till en 3 avdelningsförskola hösten 2025. Förskolan har för närvarande en anställd förskollärare per avdelning. Antalet födda barn i villarydssområdet har minskat likt kommunen i stort. Eftersom förskolan är centralt belägen nära stora arbetsplatser är förskolan lämplig även för barn från andra områden. Lokalerna är i stort behov av renovering.

2.1.10 Jonsta förskola

Jonsta förskola är en 3 avdelningsförskola. Förskolan har för närvarande en anställd förskollärare per avdelning. Antalet födda barn i närområdet har minskat de senaste åren. Lokalerna är i behov av renovering.

2.1.11 Forsdala förskola

Forsdala förskola är en 2 avdelningsförskola uppdelad på 4 grupper. Förskolan bedriver även verksamhet på obekväm arbetstid för barn 1-12 år. Förskolan har för närvarande minst en anställd förskollärare per avdelning. Antalet födda barn i närområdet har minskat de senaste åren vilket gör att behovet av förskoleplatser kan behöva justeras mellan förskolorna Jonsta, Forsdala och Villaryd. Utifrån att förskolan bedriver verksamhet året runt, dygnet runt ingår de inte i den ordinarie resursfördelningen sedan 1 januari 2024. Lokalerna sitter ihop med korttidsboende för äldre, vilket gör dem möjliga att anpassa för annan verksamhet.

2.1.12 Johan Skyttes förskola

Johan Skyttes förskola är en 5 avdelningsförskola med 9 grupper. Förskolan har för närvarande minst en anställd förskollärare per avdelning. Antalet barn varierar mellan åren då förskolan har agerat gummiband mot övriga förskolor. Inför hösten 2025 finns ett tydligt minskat behov av förskoleplatser på tätorten vilket skapar möjlighet att minska omfattningen av verksamheten på Johan Skyttes. Det har till konsekvens att de inte längre kommer agera buffert för övriga verksamheter.

2.1.13 Norrängs förskola

Norrängs förskola är en 4 avdelningsförskola och kommunens nyaste invigd 2021. Förskolan har för närvarande en anställd förskollärare per avdelning. Antalet födda barn i området har minskat mindre än kommunen i stort vilket skapar ett fortsatt behov av förskoleplatser i området.

2.1.14 Norrskenets förskola

Norrskenets förskola är en 3 avdelningsförskola. Förskolan har för närvarande en anställd förskollärare per avdelning. Antalet födda barn i området har minskat mindre än kommunen i stort vilket skapar ett fortsatt behov av förskoleplatser i området.

2.2 Grundskola

Beskrivningarna nedan tar sin utgångspunkt i nuvarande upptagningsområde för respektive skola utan hänsyn till effekter av det fria skolvalet där det inte utgör en del av analysen.

2.2.1 Ruskseleskolan

Prognosen visar på ett bibehållet elevantal under perioden fram till 2026. I och med att det totala elevantalet är så litet så kan små förändringar snabbt påverka elevantalet och planeringsförutsättningarna.

Skolan har två klassrum och det finns bra grupputrymmen. Skolan har gott om plats för fler elever än vad som finns i dagsläget. Verksamheten är samlokaliserad med förskolan i anpassade lokaler i en äldre byggnad.

2.2.2 Kristinebergsskolan

Prognosen visar på ett bibehållet eller svagt minskande elevantal under perioden fram till 2026. I och med att det totala elevantalet är så litet så kan små förändringar snabbt påverka elevantalet och planeringsförutsättningarna.

Skolan har ett litet klassrum och det finns bra grupputrymmen. Skolan har gott om plats för fler elever än vad som finns i dagsläget. Fastighetsenheten har gjort bedömningen att om det ska fortsätta bedrivas skola i nuvarande lokaler finns behov av investeringar i bland annat ventilationssystem.

2.2.3 Umgranseleskolan

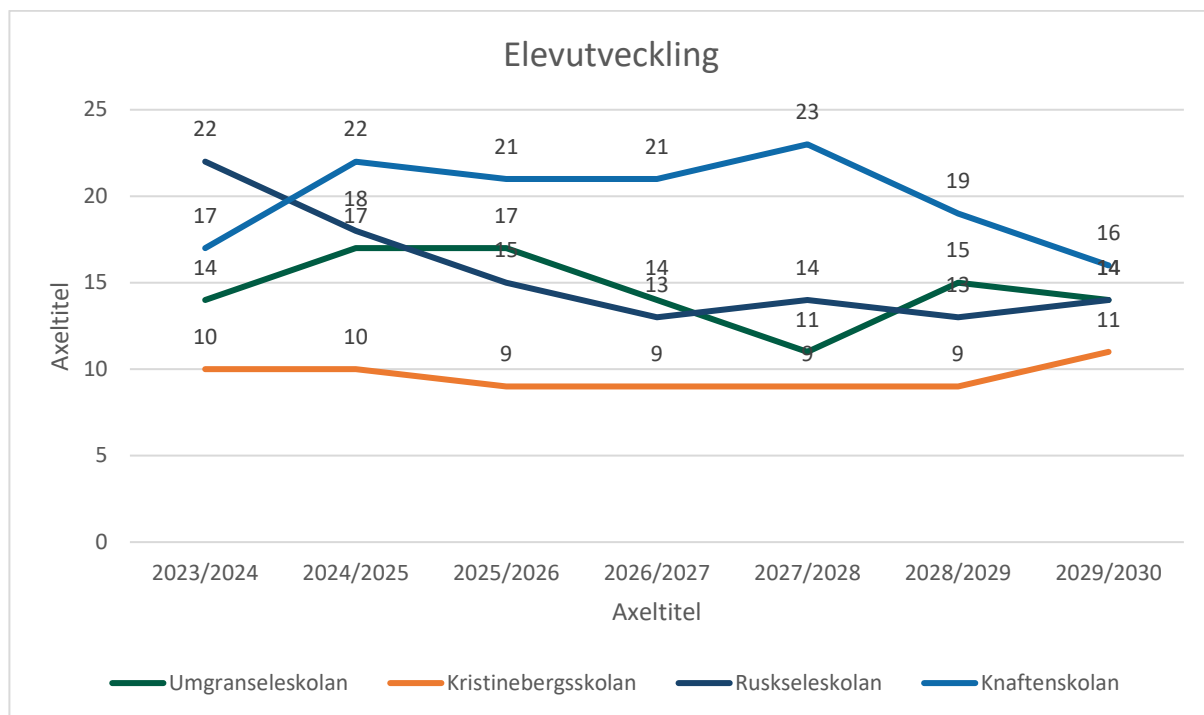
Prognosen visar på ett bibehållet elevantal under perioden fram till 2026, sedan sjunker elevantalet. I och med att det totala elevantalet är så litet så kan små förändringar snabbt påverka elevantalet och planeringsförutsättningarna. Umgranseleskolan är också den skola med upptagningsområde där föräldrarna historiskt valt att i högre omfattning än andra områden i glesbygd, placera barnen på en skola i tätorten.

Skolans lokaler är slitna men utrymmena är väl tilltagna och fungerar bra för skola och förskoleklass, fler elever skulle kunna rymmas i lokalerna. Eleverna i åk 3 åker en dag i veckan till Norräng för slöjd och idrott samt introduktion till åk 4.

2.2.4 Knaftensskolan

Prognosen visar på ett bibehållet eller svagt ökande elevantal under perioden fram till 2027 för att sedan minska snabbt. Skolans lokaler är slitna men utrymmena är väl tilltagna och fungerar bra för skola och förskoleklass, fler elever skulle kunna rymmas i lokalerna.

Förskoleklass och åk 1-3 har tillgång till ett klassrum var, dessa rum ligger intill varandra. Till detta finns även ett antal gruppum. Fritidshem delar även lokal med förskoleklass.

Skolor med 50-200 elever

2.2.5 Furuviksskolan

Prognosen visar på ett bibehållet elevantal under perioden fram till 2027 för att sedan sjunka snabbt.

Skolan har sex klassrum, ett stort rum som rymmer cirka 25 elever samt ett stort grupprum som används i dagsläget för gruppdelningar på vissa lektioner. Övriga klassrum är i samma storlek där elevantalet ej varaktigt bör överstiga 20 elever. Förskoleklassen delar lokaler med fritids på fritidshemmet Flamman. Det finns vissa utmaningar kopplade till om många elever med särskilda behov (primärt språkstörning) samtidigt ska gå på skolan samt till fritidshemmets lokaler.

Lokalerna utgör sammantaget problem på Furuviksskolan sett till storlek, utformning och renoveringsbehov.

2.2.6 Hedlunda skola

Prognosen visar på ett bibehållet eller svagt stigande elevantal under perioden fram till 2030. Hedlunda är ett attraktivt bostadsområde för barnfamiljer där det sker nyproduktion av bostäder samt viss generationsväxling.

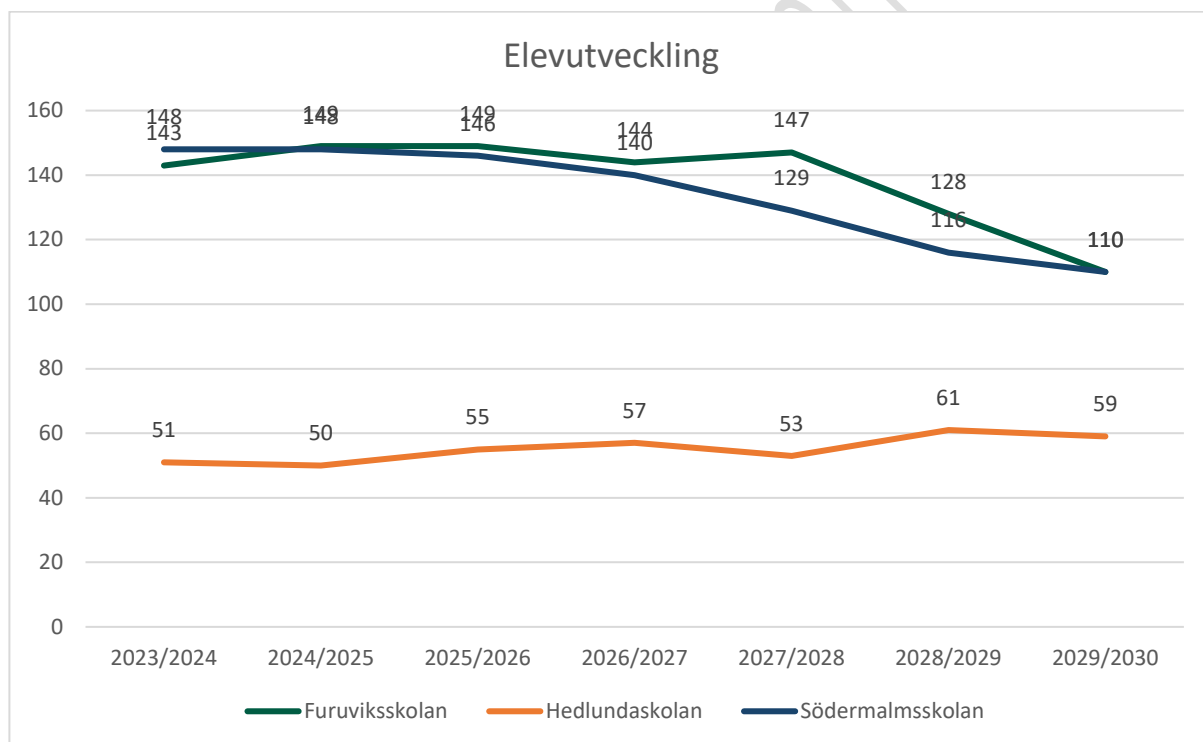
Skolan har tre klassrum, två större och ett lite mindre. Skolan har så kallad B-form där uppdelning av klasserna sker enligt åk 1-3 och åk 4-6. Förskoleklassen delar lokal med fritidshemmet. Det finns kommande utmaningar med nuvarande gruppindelning då elevgrupperna inom några år ser annorlunda ut, framtiden kan innebära andra indelningar än de nuvarande för att skapa

förutsättningar för lärande och nyttja lokalerna på bästa sätt. Hedlundaskolan är en äldre skola med renoveringsbehov. Skolan saknar speciallokaler för exempelvis slöjd och idrott vilket innebär att barnen bussas till andra skolor.

2.2.7 Södermalmsskolan

Prognosen visar på ett bibehållet elevantal under perioden fram till 2026. Vårdnadshavare från andra upptagningsområden har historiskt valt att placera sina barn på Södermalm och om trenden fortsätter kan det påverka det totala elevantalet.

Skolan upplevs trångbodd, elevgrupperna ryms i dagsläget men det finns brister i tillgången till grupprum och speciallokaler. Lokaler för fritidshemmet är också en brist då denna delas med förskoleklass. Skolans matsal och idrottshall ligger dåligt placerade i gamla orenoverade lokaler dit eleverna måste transportera sig utomhus över en väg. Slöjdundervisningen sker på Forsdalaskolan dit elever transporteras med buss. Sammantaget är det personalkrävande med elever som behöver hjälp med transporter.

Skolor med över 200 elever

2.2.8 Norrängsskolan

Prognosen visar på ett bibehållet elevantal under perioden fram till 2027 och sedan ökande. Elevantalet kan komma att påverkas av det fria skolvalet då elever från centrala stan ibland väljer Södermalmsskolan.

Skolan har 14 klassrum, rummen är av samma storlek där elevantalet ej varaktigt bör överstiga 27 elever. Utmaningen är främst lokaler till de klasser som är i stort behov av grupprum och när förskoleklassen innehåller många elever. I övrigt när det gäller lokaler så bedöms personalens arbetsrum för små och för få. Matsalen upplevs trång så det är svårt att få till ett lunchschema som blir bra för eleverna.

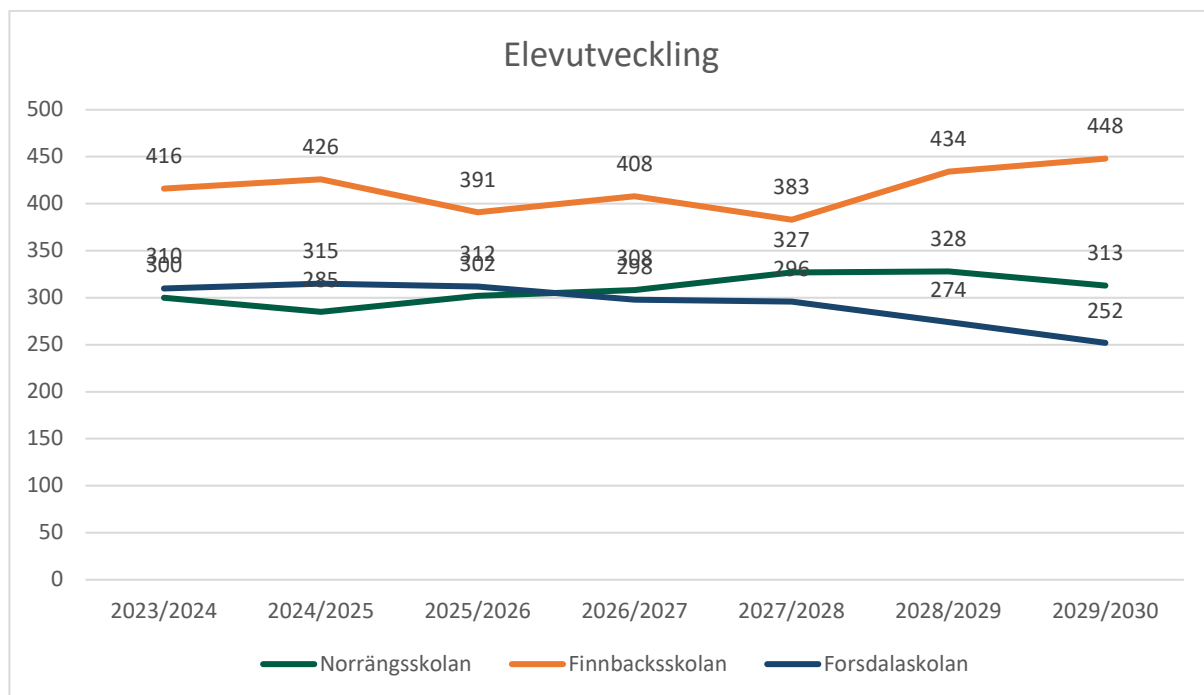
2.2.9 Forsdalaskolan

Prognosen visar på ett bibehållet elevantal under perioden fram till 2026 för att sedan minska. På Forsdala har en tillbyggnad gjorts och i den äldre delen finns bra utrymmen. Under perioden fram till 2026 finns det årskurser som är 3 parallell vilket under den tiden gör att skolan upplevs trång. Den äldre delen av skolan har behov av renovering då det finns stora kontraster mellan den nya och den gamla delen.

2.2.10 Finnbacksskolan åk 7-9

Prognosen visar på ett ökat elevantal de kommande åren.

Finnbacksskolan består av två huskroppar, Blåskolan och Grubbskolan. Eleverna på Finnbacksskolan schemaläggs i ämnesklassrum för undervisning i teoretiska ämnen. Under de kommande åren kommer elevantalet på Finnbacksskolan att minska för att sedan öka och antalet klasser blir fler. Ombyggnationer av lokalerna har skett för att rymma alla klasser, exempelvis genom att bygga om aulan till klassrum, samt för tillgång till speciallokaler. Det finns utmaningar med speciallokaler för slöjd, bild och musik framför allt gällande schemaläggningen. Matsalen utgör också en tydlig begränsning där lunch just nu schemaläggs från 10.20. Då problematiken med ökat antal elever i högstadieålder lyfts i ett eget ärende kommer det inte att beskrivas mer i denna utredning.

2.3 Fria skolvalets påverkan på skolornas elevutveckling

Det fria skolvalet påverkar skolornas elevutveckling. Historiskt har det funnits mönster där föräldrar inom vissa upptagningsområden i högre grad nyttjat det fria skolvalet. Detta gäller exempelvis för Norrängsskolans upptagningsområde som sedan nedläggningen av Johan Skyttes skola 2004 inkluderar centrala stan upp till järnvägen. Detta har inneburit att föräldrar boende nära järnvägen i hög grad valt Södermalmsskolan utifrån att den geografiskt sett är närmare. Samma mönster återfinns i Ruskesele med elever från Ruskträsk eller Umgransele där byar såsom Bålforsen och Brännland ingår. Dessa byar ligger närmare tätorten där många föräldrar arbetar. Historiskt sett har även föräldrar nyttjat det fria skolvalet till Furuviksskolan utifrån deras inriktning mot arbete med språkstörning. Men sedan beslut fattats om att avsluta den inriktningen väntas detta inte fortsätta i samma omfattning.

Utifrån historiska mönster går det att göra vissa antaganden kring hur detta kommer att påverka skolornas elevutveckling som presenterats i avsnittet ovan.

3 Skolskjuts i Lycksele Kommun

I dagsläget hanteras skolskjuts i Lycksele kommun av Myndighetsnämnden, vilket innebär att det är en funktion som är delvis fristående från Utbildningsnämnden. Detta innebär att beslut om skolskjutsar inte direkt fattas av den nämnd som ansvarar för skolverksamheten, vilket skapar en

tydlig uppdelning av ansvar. Beslut om skolskjuts baseras på en bedömning av elevens möjligheter att på ett säkert, ekonomiskt och socialt hållbart sätt kunna ta sig till och från skolan.

3.1 Bedömning av Färdsätt

Beslut om färdsätt fattas baserat på en rad olika faktorer, inklusive elevens säkerhet och tillgången till kollektivtrafik. Om det finns linjelagd kollektivtrafik med en säker av- och påstigningszon inom två kilometers avstånd från hemmet hänvisas elever från och med årskurs fyra till denna transportmöjlighet. Nästan oavsett var i kommunen man bor idag kan grundskoleelever ta sig till och från skolan på mindre än 45 minuter, men undantag förekommer. Jämfört med storstadsregioner och flera grannkommuner anses detta vara en relativt kort restid.

3.2 Skolskjutsorganisationen

Skolskjutssystemet i Lycksele är utformat för att vara flexibelt och anpassningsbart till både befintlig linjetrafik och specifika behov som trafikförhållanden kan skapa. Exempelvis åker en elev i Björksele skolbil till busshållplatsen av trafiksäkerhetsskäl, medan elever i andra områden har specifika arrangemang för skolskjuts beroende på var de bor och tillgången till säkra av- och påstigningsplatser.

För vissa skolor, som Kristinebergsskolan och Umgranseleskolan, har elever specifika scheman för att kombinera linjetrafik med skolskjuts. Till exempel åker elever från Kristinebergsskolan linjetrafik till Malå och återtänder med skolbil, vilket visar på skolskjutssystemets flexibilitet för att anpassa sig till de praktiska behov som skolornas geografiska spridning innebär.

3.3 Restider

Restiden för elever i kommunen varierar beroende på avståndet till skolan och typen av transportmedel. För många elever innebär skolskjutsen en kombination av skolbil och linjetrafik. Till exempel är den totala restiden från Knaften till Lycksele cirka 25 minuter med linjetrafik, medan elever från mer avlägsna platser som Gravsjö behöver åka skolbil och därefter fortsätta med linjetrafik, vilket kan innebära en total restid på upp till 40 minuter. För elever i Vormträsk och Ruskträsk innebär resan ofta en kombination av skolbil och linjetrafik med en total restid på mellan 40 och 65 minuter beroende på destinationen.

3.4 Utmaningar och Framtida Utveckling

Restiden för elever i kommunen överstiger i många fall inte 60 minuter, och kommunen ser att även om en eller flera skolenheter skulle avvecklas, så skulle restiden för eleverna inte överskrida den som idag har längst restid med befintlig skolorganisation. På detta sätt kan kommunen vid behov genomföra förändringar i skolstrukturen utan att bryta mot skollagens krav på likvärdig utbildning när det gäller skolskjutstid.

I dagsläget är skolskjutsen en viktig faktor för att säkerställa tillgången till utbildning, särskilt för elever i glesbygdsområden med begränsade alternativ till linjetrafik. Beslut om skolskjutsens

organisation och utformning baseras på en strävan att uppnå säkerhet, kostnadseffektivitet och social hållbarhet, men kräver också kontinuerlig anpassning till förändringar i elevantal och skolverksamhetens geografiska spridning.

4 Krav på bemannade skolbibliotek

Från och med den 1 juli 2025 sker en betydande förändring i kommunens skolbiblioteksverksamhet när den nya lagen om bemannade skolbibliotek träder i kraft. Förändringen innebär att skolbibliotek ska definieras som en samlad och ordnad verksamhet med ett brett och målgruppsanpassat utbud av medier, både analoga och digitala. Varje skolbibliotek ska bemannas i tillräcklig omfattning för att stödja elevernas läsutveckling och stärka deras medie- och informationskunnighet. Detta markerar ett nytt fokus på skolbibliotekens roll som pedagogiska resurser och som en central del av skolans kompensatoriska uppdrag.

För Lycksele kommun, med tio grundskolor utspridda över både tätort och glesbygd, innebär detta stora utmaningar. Små skolor med åldersintegrerad undervisning och lågt elevantal har särskilt svårt att tillgodose kraven, framför allt på grund av svårigheter att rekrytera kvalificerad personal som möter lagens krav. Dessutom är avstånden mellan skolorna och till närmaste folkbibliotek betydande, vilket gör andra alternativ än bokbussen som samverkan svåra att genomföra. I tätorten, där fem av skolorna är belägna, finns bättre möjligheter att dela resurser eller organisera bemanning utifrån skolornas storlek. Däremot riskerar de mindre skolorna att behöva undantas från kravet, vilket hotar målet om en likvärdig tillgång för alla elever.

5 Elevhälsa

Elevhälsan är organiserad med en central elevhälsochef i kommunen som ansvarar för skolläkare, skolsköterskor, skolpsykolog, språkoteket med logoped och specialpedagog samt skolkuratorer. Elevhälsochefen hanterar även tillsammans med en bedömningsteam ansökningar om tilläggsbelopp för elever i behov av extra särskilt stöd. Fördelningen av elevhälsans resurser är främst prioriterade utifrån enheternas storlek och uppdrag vilket gör att mindre enheter delar resurser med andra skolor.

Specialpedagoger kopplade till respektive skola tillhör rektors egen inre organisation och resurser för detta fördelas utifrån storleken på enheterna.

6 Analys av nuvarande strukturs påverkan på möjligheter till likvärdighet i utbildningen

Nuvarande skolstruktur i kommunen påverkar möjligheterna att erbjuda en likvärdig utbildning, vilket är en grundläggande princip enligt skollagen (2010:800, kap. 1 §9). Även om resursfördelningssystemet har utformats för att stödja små skolor i glesbygden, finns det tydliga utmaningar kopplade till hur resurser, stöd och möjligheter fördelas mellan tätortsskolor och mindre enheter i byarna.

Resursfördelningen prioriterar små skolor med få elever genom en grundresurs som säkerställer att dessa skolor får högre resurser per elev. Samtidigt innebär detta att resurser som skulle kunna användas till fler elever på större skolor i tätorten blir mindre, vilket skapar obalans i förutsättningarna att möta elevernas behov på ett likvärdigt sätt. Ett exempel är att det saknas riktade kompensatoriska insatser för elever från socioekonomiskt svaga bakgrunder, trots att detta är ett krav enligt skollagen och Skolverkets riktlinjer. I dagsläget går en stor andel av resurserna till grupper som redan har starka förutsättningar, vilket ytterligare förstärker obalansen.

Elevhälsa och specialpedagogiska insatser är inte heller likvärdigt fördelade. I mindre skolor är det svårt att planera kontinuerliga specialpedagogiska insatser, då specialpedagoger behöver fördela sin tid mellan flera skolor. Detta innebär att elever i mindre skolor riskerar att få mindre stöd än vad deras behov kräver, vilket kan påverka deras möjligheter att nå kunskapsmålen. Elevhälsoteam har begränsad närvaro i glesbygdsskolorna, vilket gör det svårt att arbeta förebyggande. Istället riskerar ärenden att växa i komplexitet innan de hanteras.

Sociala förutsättningar är en annan aspekt där skillnader blir tydliga. Elever i små skolor får begränsad tillgång till ett större socialt sammanhang, vilket kan påverka deras sociala utveckling negativt. De möter färre jämnåriga med olika bakgrunder, intressen och erfarenheter. Detta står i kontrast till läroplanens mål att fostra elever till att bli goda samhällsmedborgare som förstår och respekterar mångfald.

Undervisningskvaliteten påverkas också av den nuvarande strukturen. Åldersintegrerade klasser i mindre skolor innebär att lärare undervisar flera årskurser samtidigt. Detta kan begränsa möjligheten till ämnesspecifik undervisning och tillgången till fokuserade pedagogiska insatser. Elever från mindre skolor har ibland svårigheter att nå samma kunskapsnivå som elever i större skolor, vilket blir särskilt tydligt vid övergångar till mellanstadiet.

För personalen innebär nuvarande struktur en rad utmaningar. Lärare i mindre skolor har ofta breda och komplexa uppdrag som sträcker sig över flera verksamheter, exempelvis undervisning i förskoleklass, fritidshem och grundskola. Detta ökar arbetsbelastningen och gör arbetet sårbart vid sjukfrånvaro. Kollegialt lärande och fortbildning är också svårt att genomföra i mindre skolor, där pedagogerna ofta saknar arbetslag att samverka med. Arbetsmiljön påverkas negativt, och det är svårt att rekrytera personal till dessa skolor, trots lönepåslag om 6000 kronor för lärare och 3000 kronor för förskollärare i glesbygd. Dessa tillägg, som inte är kopplade till prestation eller kvalifikationer, skapar dessutom en ojämnheter i lönebildningen mellan tätort och glesbygd.

Sammanfattningsvis innebär den nuvarande skolstrukturen att möjligheterna till likvärdighet i utbildningen begränsas av ojämlik resursfördelning, bristande kompensatoriska insatser och utmaningar i att upprätthålla hög kvalitet i undervisning och elevhälsa. För att leva upp till skollagens krav behöver kommunen överväga en mer balanserad resursfördelning samt riktade insatser till de grupper som idag riskerar att hamna efter. Det är också nödvändigt att adressera personalens arbetsmiljö och skapa bättre förutsättningar för kollegialt lärande och fortbildning.

Utkast 1 till nämnden

Foto av XXX

LYCKSELE
KOMMUN
LIKSIJUN KOMMUVDNA

Stadshuset, Storgatan 22, 921 31 Lycksele
www.lycksele.se
kommun@lycksele.se
0950-166 00